

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Daniely Zemanové, soudkyně Barbary Pořízkové a soudce Miloslava Výborného v právní věci žalobce: **R. K.** zast. Mgr. Janem Urbanem, advokátem se sídlem Haškova 1714/3, Hradec Králové, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 11. 2013, čj. OAM-244/ZA-ZA04-K01-R3-2011, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 28. 4. 2014, čj. 28 Az 21/2013 – 62,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 28. 4. 2014, čj. 28 Az 21/2013 – 62 **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Předmět řízení

[1] Včas podanou kasační stížností se žalovaný (dále jen „stěžovatel“) domáhá zrušení shora označeného rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové (dále jen „krajský soud“), kterým bylo v části, v níž nebyla žalobci udělena mezinárodní ochrana dle ustanovení § 14 a 14a zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění platném pro projednávanou věc (dále jen „zákon o azylu“) zrušeno jeho rozhodnutí ze dne 4. 11. 2013, čj. OAM-244/ZA-ZA04-K01-R3-2011; ve zbytku byla žaloba zamítnuta.

[2] Krajský soud přezkoumával v pořadí již třetí rozhodnutí stěžovatele ve věci žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany; předchozí rozhodnutí stěžovatele byla zrušena rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 25. 1. 2012, čj. 56 Az 48/2011-24, a rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 27. 6. 2013, čj. 32 Az 12/2012-72. Důvodem pro zrušení rozhodnutí stěžovatele byla v prvním případě skutečnost, že stěžovatel zamítl žádost žalobce dle § 16 odst. 1 písm. f) zákona o azylu, aniž se zabýval možným udělením mezinárodní ochrany ve formě humanitárního azylu. Ve druhém případě potom krajský soud žalovanému vytkl, že po předchozím zrušujícím rozsudku soudu neprovedl se žalobcem doplňující pohovor za účelem získání aktuálních informací o jeho současné situaci včetně zdravotního stavu, a současně upozornil na zcela absentující úvahu a odůvodnění vztahující se k neudělení humanitárního azylu.

[3] V nyní projednávaném případě se krajský soud opětovně ztotožnil se závěry stěžovatele ohledně neudělení mezinárodní ochrany žalobci dle ustanovení § 12 a § 13 zákona o azylu, vyslovil však pochybnost o náležitém posouzení otázky možného udělení humanitárního azylu (§ 14 zákona o azylu) plynoucí ze specifčnosti případu.

[4] Krajský soud konstatoval, že stěžovatel byl prostřednictvím lékařské zprávy ze dne 4. 4. 2013 předložené po doplňujícím pohovoru obeznámen s diagnózou žalobce (paranoidní schizofrenie). Žalobce v průběhu řízení o mezinárodní ochraně uvedl, že se fyzicky cítí dobře, ale psychicky špatně. Přislíbil předložit další lékařské zprávy, nicméně tak neučinil a neseznámil se ani s podklady pro vydání rozhodnutí. Teprve v řízení před krajským soudem lékařské zprávy předložil na SD kartě.

[5] Krajský soud se v obecné rovině ztotožnil se stěžovatelem, že nemohl předjímat případné zhoršení zdravotního stavu žalobce, navíc za situace, kdy žalobce žádné další lékařské zprávy v průběhu řízení nepředložil. Poukázal nicméně na skutečnost, že psychiatričtí pacienti obvykle své problémy bagatelizují, spíše tají a nezřídka se nezbytné lékařské péči vyhýbají. S ohledem na zjištěnou diagnózu proto bylo dle krajského soudu namístě ještě před vydáním rozhodnutí ověřit objektivní zdravotní stav žalobce právě v souvislosti se zjištěnou diagnózou a nespokojit se pouze s přednesem žalobce. Krajský soud s ohledem na absenci medicínských znalostí neprovedl důkaz listinami (lékařskými zprávami), které stěžovatel soudu předložil.

[6] Na základě shora uvedeného dospěl krajský soud k závěru, že je mimo jiné z hlediska procesní ekonomie namístě rozhodnutí stěžovatele zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení. Přitom stěžovatele zavázal, aby se pokusil od žalobce získat lékařské zprávy včetně případných dalších informací a následně objektivizoval jeho zdravotní stav. Poukázal přitom na chování žalobce v pobytovém středisku vyplývající ze správního spisu a vystupování žalobce v průběhu soudního jednání, které mohou svědčit pro úvahu o ustanovení opatrovníka pro řízení.

[7] Krajský soud spolu se zrušením části rozhodnutí stěžovatele v rozsahu neudělení humanitárního azylu dle ustanovení § 14 zákona o azylu přistoupil i ke zrušení rozhodnutí v části neudělení doplňkové ochrany dle ustanovení § 14a zákona o azylu s tím, že stěžovatel bude případně moci zvážit nejvhodnější formu ochrany žalobce.

pokračování

II. Kasační stížnost

[8] Stěžovatel podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost, ve které krajskému soudu vytýká porušení ustanovení § 75 odst. 1 a § 77 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) spočívající v tom, že krajský soud nevyšel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu, nepřijatelně zasáhl do správního uvážení stěžovatele, své rozhodnutí opřel pouze o nepodložené úvahy a obsah listin, který mu nemohl být znám, neboť těmito listinami neprovedl důkaz, a nerespektoval ustálenou judikaturu Nejvyššího správního soudu.

[9] Stěžovatel konkrétně namítá, že se zdravotním stavem žalobce pečlivě zabýval a zkoumal veškeré podklady pro rozhodnutí o jeho zdravotním stavu, které mu on sám předložil, a konfrontoval je s aktuálními informacemi o zemi původu žalobce. Poukazuje přitom na skutečnost, že nemá vyhledávací povinnost a je vázán sděleními, která uvede žadatel o udělení mezinárodní ochrany. Je proto přesvědčen, že žalobou napadené rozhodnutí je v části týkající se humanitárního azylu zákonné a v mezích správního uvážení řádně odůvodněné a podložené, odpovídající požadavkům judikatury. Současně s odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 1. 2004, čj. 5 Azs 47/2003-48 (všechna zde citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), upozorňuje, že o humanitárním azylu rozhoduje v mezích svého uvážení, které je soudem přezkoumatelné pouze v tom směru, zda nevybočilo z mezí a hledisek stanovených zákonem, zda je v souladu s pravidly logického uvažování a zda premisy takového úsudku byly zjištěny správným procesním postupem.

[10] Úvahy krajského soudu, že žalobce v průběhu správního řízení nepředložil požadované lékařské zprávy v důsledku své choroby, považuje stěžovatel za spekulativní a nepodložené, přičemž zdůrazňuje, že novými informacemi o zdravotním stavu nebyl soudem proveden důkaz a ze zjištěného stavu věci ve správním řízení žádná taková skutečnost nevyplynula. V této souvislosti stěžovatel doplnil, že žalobci nic nebrání v podání nové žádosti o mezinárodní ochranu, ve které může nové skutečnosti vylicít.

[11] Závěrem stěžovatel namítá, že nebyly dány důvody pro zrušení rozhodnutí v rozsahu neudělení doplňkové ochrany dle ustanovení § 14a zákona o azylu, neboť soud nijak nezpochybnil správnost ani zákonnost závěrů stěžovatele.

[12] Na základě shora uvedených skutečností je stěžovatel přesvědčen o přijatelnosti podané kasační stížnosti, neboť se jedná o zásadní pochybení soudu při výkladu a aplikaci práva, a navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalobce

[13] Žalobce ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že stěžovatel má v azylovém řízení povinnost nejen posuzovat žadatelem předložené důkazy, ale rovněž má povinnost vyhledat a opatřit všechny informace, které shledá podstatnými pro své rozhodnutí, ať se jedná o informace o zemi původu či znalecké posudky ke zdravotnímu stavu žalobce.

[14] Krajský soud dle žalobce hodnotil pochybení stěžovatele v souladu se zákonem, jestliže dovodil, že z odůvodnění rozhodnutí stěžovatele není zřejmé, na základě jakých úvah, premis a případně i procesních postupů vyloučil potřebu řádně zhodnotit zdravotní stav žalobce. Krajský soud přitom mohl dospět k závěru o nutnosti ustanovit žalobci opatrovníka pro řízení před správním orgánem.

IV. Hodnocení Nejvyššího správního soudu

[15] Ve věcech mezinárodní ochrany se Nejvyšší správní soud nejprve v souladu s ustanovením § 104a s. ř. s. zabývá otázkou, zda podaná kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje zájmy stěžovatele. Není-li tomu tak, Nejvyšší správní soud takovou kasační stížnost odmítne jako nepřijatelnou. Pro vlastní vymezení institutu nepřijatelnosti a jeho dopadů do soudního řízení správního Nejvyšší správní soud odkazuje na své usnesení ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006 - 39, publikované pod č. 933/2006 Sb. NSS, v němž vyložil neurčitý právní pojem „přesah vlastních zájmů stěžovatele“. Znak tohoto pojmu jsou naplněny v případě „rozpoznatelného dopadu řešení právní otázky nad rámec konkrétního případu“. Podle citovaného rozhodnutí je tedy kasační stížnost ve věcech mezinárodní ochrany přípustná v následujících typových případech:

1. Kasační stížnost se dotýká *právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu.*
2. Kasační stížnost se týká *právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně.* Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.
3. Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit *judikatorní odklon*, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.
4. Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno *zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.*

[16] O zásadní právní pochybení ad 4) se v konkrétním případě může jednat především tehdy, pokud:

- a) Krajský soud ve svém rozhodnutí *nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu* a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu.
- b) Krajský soud *v jednotlivém případě hrubě pochybil* při výkladu hmotného či procesního práva.

[17] Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud zabýval její přijatelností ve smyslu shora uvedené judikatury. V této souvislosti je vhodné připomenout, že samotná skutečnost, že je kasační stížnost podána Ministerstvem vnitra, které v řízení o správní žalobě bylo v postavení žalovaného, její přijatelnost ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. nevyklučuje, jak již zdejší soud konstatoval například v rozsudku ze dne 31. 1. 2007, čj. 2 Azs 21/2006-59, publikovaném pod č. 1143/2007 Sb. NSS.

pokračování

[18] Nejvyšší správní soud v projednávané věci shledal naplnění podmínek přijatelnosti kasační stížnosti z důvodu uvedeného ad 4) písm. b), tj. pochybení krajského soudu při výkladu hmotného či procesního práva, a přistoupil k meritornímu přezkumu napadeného rozhodnutí.

[19] Stěžovatel v žalobou napadeném rozhodnutí žalobci neudělil žádnou z forem mezinárodní ochrany. V části odůvodnění týkající se posouzení možnosti udělení azylu z humanitárního důvodu (str. 8 a 9 napadeného rozhodnutí) stěžovatel konstatoval, že žalobce je plně právně odpovědnou osobou. Podle předložených lékařských zpráv žalobce trpí paranoidní schizofrenií, i přes doporučení lékařů nenavštěvuje lékaře, nebere žádné léky. Na základě obsahu správního spisu nelze dle stěžovatele učinit závěr, že by byl žalobce v ohrožení života nebo by mu takové ohrožení v případě návratu do země původu s ohledem na jeho zdravotní stav hrozilo, a to takovým způsobem, že by mu nebyla poskytnuta odpovídající nezbytná zdravotní péče. Poukázal přitom na skutečnost, že žalobcův zdravotní stav v současnosti nevyžaduje žádné mimořádné lékařské úkony či speciální léky; žalobce žádné léky neužívá, nikde se neléčí a v běžném životě není v podstatě nijak omezován. Ve vztahu k případné léčbě žalobce na Ukrajině odkázal stěžovatel na informaci Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) ze srpna 2012, ze které vyplývá, že dle ukrajinských zákonů má každý právo na ochranu zdraví, lékařskou péči a zdravotní pojištění a léky jsou ve většině případů dostupné. Na Ukrajině existuje specializovaná síť psychiatrických léčenů různé úrovně; nemocnice s vyšší úrovní se nachází v Kyjevě. Pacienti dostávají stravu a lékařskou péči v plném rozsahu. Závěrem stěžovatel uvedl, že účelem humanitárního azylu není řešení situace osob, pro které by bylo léčení v rámci zdravotního systému v České republice z finančního hlediska či z pohledu obecné úrovně zdravotní péče výhodnější.

[20] Stěžejní námitky stěžovatele spočívaly v porušení ustanovení § 75 odst. 1 s. ř. s. a překročení rámce přezkumu udělení humanitárního azylu, který je limitován mezemi správního uvážení stěžovatele. Obecně platí, že při přezkoumání rozhodnutí soud vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.).

[21] Ve věcech mezinárodní ochrany však Nejvyšší správní soud shledal, že mohou existovat výjimečné okolnosti, které odůvodňují prolomení pravidla stanoveného v § 75 odst. 1 s. ř. s. Bude tomu tak tehdy, pokud až po vydání žalobou napadeného rozhodnutí vyšly najevo skutečnosti relevantní z hlediska mezinárodní ochrany a soud neshledal dostatečné záruky, že (1) tyto skutečnosti budou posouzeny v novém správním řízení z hlediska respektování norem, které mají aplikační přednost před procesním pravidlem ustanovení § 75 odst. 1 s. ř. s., a že (2) žadatel bude mít možnost dosáhnout soudního přezkoumání tohoto nového rozhodnutí dříve, než by mělo dojít k jeho navrácení do země původu (viz rozsudky ze dne 24. 8. 2010, čj. 5 Azs 15/2010 – 76, a ze dne 22. 4. 2011, čj. 5 Azs 3/2011 – 131). Odůvodnění krajského soudu však zcela zjevně nemířilo na situaci, kdy by krajský soud neshledal dostatečné záruky pro respektování zásady non-refoulement (viz bod [28]), a byl tedy povinen se odchýlit od zásady formulované v ustanovení § 75 odst. 1 s. ř. s. Krajský soud vztahoval nově zjištěné skutečnosti k výroku o humanitárním azylu,

výrok o doplňkové ochraně zrušil v logické návaznosti na zrušení výroku dle § 14 zákona o azylu.

[22] Nejvyšší správní soud se ztotožnil se stěžovatelem, že krajský soud porušil ustanovení § 75 odst. 1 s. ř. s., neboť své závěry o zrušení rozhodnutí stěžovatele opřel o skutečnosti, které vyšly najevo až v řízení před krajským soudem, zejména chování žalobce při ústním jednání. Krajský soud ve svém rozsudku nevytkl stěžovateli žádné pochybení, kterého by se ve správním řízení dopustil a které by existovalo ke dni vydání rozhodnutí. Závěr o nedostatečně zjištěném skutkovém stavu je pouze konstatován, aniž by byl odůvodněn.

[23] Za výtku ve výše uvedeném smyslu nelze považovat neustanovení opatrovníka pro řízení před správním orgánem, které krajský soud ponechal pouze na úvaze stěžovatele, a výslovně tedy nezpochybnil možnost žalobce v řízení samostatně jednat (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 6. 2011, čj. 6 Ads 23/2011-60). Nejvyšší správní soud poukazuje na skutečnost, že i krajský soud v řízení o žalobě považoval žalobce za procesně způsobilého.

[24] V projednávané věci zrušil krajský soud rozhodnutí stěžovatele s tím, že stěžovatel měl s ohledem na zjištěnou diagnózu žalobce ještě před vydáním rozhodnutí ověřit objektivní zdravotní stav žalobce. Není zřejmé, zda tímto krajský soud zpochybnil u stěžovatele zjištěnou paranoidní schizofrenii a z jakých důvodů. V odůvodnění napadeného rozhodnutí je výslovně uvedeno, že stěžovatel posuzoval možnost udělení humanitárního azylu z důvodu onemocnění stěžovatele paranoidní schizofrenií. Nebylo tedy zpochybněno, že by žalobce touto chorobou trpěl, ani popřena závažnost tohoto onemocnění a její vliv na zdravotní stav žalobce. Stěžovatel popsal možnosti léčení psychiatrických onemocnění na Ukrajině a dospěl k závěru, že psychiatrická péče je na Ukrajině uspokojivě zajištěna, hospitalizovaní pacienti dostávají stravu i lékařskou péči v plném rozsahu, léky jsou dostupné. Závěr o nesplnění podmínek pro udělení humanitárního azylu tedy nebyl učiněn z důvodu zpochybnění závažnosti žalobcova psychiatrického onemocnění, nýbrž s odkazem na dostatečnost lékařské péče o psychiatrické pacienty na Ukrajině. Nejvyšší správní soud považuje uvedený důvod za určující pro posouzení podmínek udělení humanitárního azylu. Objektivizace psychiatrických potíží žalobce by tedy na vysloveném závěru nemohla nic změnit.

[25] Nejvyšší správní soud se ztotožňuje se závěry žalovaného vyjádřenými v odůvodnění napadeného rozhodnutí, dle kterých nižší úroveň státem garantované zdravotní péče na území státu, jehož je žadatel státním příslušníkem, nemůže být bez dalších okolností důvodem k udělení mezinárodní ochrany. Tento názor je potvrzen dnes již konstantní judikaturou Nejvyššího správního soudu, viz např. rozhodnutí tohoto soudu č. j. 5 Azs 14/2012 – 30 ze dne 14. 11. 2013, č. j. 6 Azs 21/2013 – 26 ze dne 2. 10. 2013, č. j. 2 Azs 30/2007 – 69 ze dne 26. 7. 2007. Nejvyšší správní soud proto shledal závěr stěžovatele o nesplnění podmínek pro udělení humanitárního azylu zejména z důvodu dostatečně dostupné zdravotní péče o psychiatrické pacienty na Ukrajině zcela v souladu se zákonem.

pokračování

[26] Krajský soud v napadeném rozsudku dále nerespektoval povinnost přezkoumat napadené rozhodnutí v mezích žalobních bodů (§ 75 odst. 2 s. ř. s.). K této vadě řízení přihlíží Nejvyšší správní soud v souladu s § 109 odst. 4 s. ř. s. z úřední povinnosti. Žalobce v žalobě (ve znění jejího doplnění ze dne 14. 1. 2014) nenapadl závěr o neudělení humanitárního azylu dle § 14 zákona o azylu. Jeho námitky se výslovně i obsahově vztahovaly k výroku o neudělení azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu a k výroku o neudělení doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu. Nesprávnost závěrů o humanitárním azylu namítána nebyla, krajský soud tedy nebyl oprávněn jeho soulad se zákonem přezkoumávat.

[27] Žalobní námitky, u nichž bylo namítáno nedostatečné posouzení zdravotního stavu žalobce, směřovaly proti nesprávnému hodnocení podmínek pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu. Stěžovatel podle žalobce pominul rizika vyplývající z jeho onemocnění, která žalobci hrozí od něho samého, konkrétně zmínil sebevražedné sklony. Krajský soud byl povinen v souladu s § 75 odst. 2 s. ř. s. posoudit důvodnost takto formulované žalobní námitky a své závěry soustředit k namítaným skutečnostem.

[28] Po přezkumu napadeného rozhodnutí jednak v rámci kasačních námitek stěžovatele a dále též dle § 109 odst. 4 s. ř. s. Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že krajský soud porušil ustanovení § 75 odst. 1 a 2 s. ř. s., čímž řízení zatížil vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

[29] Nejvyšší správní soud považuje za vhodné nad rámec poukázat na skutečnost, že novela zákona o azylu provedená zákonem č. 379/2007 Sb. s účinností od 21. 12. 2007 z ustanovení § 10 zákona o azylu vypustila dvouletou lhůtu, před jejímž uplynutím nebylo možné opakovaně žádat o mezinárodní ochranu. Případná nová žádost žalobce o mezinárodní ochranu, v níž by žalobce vznesl otázku aktuálního zdravotního stavu, by byla přípustná vzhledem k tomu, že se může jednat o novou skutečnost nebo zjištění, které nebyly bez vlastního zavinění žalobce předmětem zkoumání důvodů pro udělení mezinárodní ochrany v předchozím pravomocně ukončeném řízení ve věci mezinárodní ochrany (viz § 10a písm. e) zákona o azylu).

V. Závěr a náklady řízení

[30] Nejvyšší správní soud dospěl na základě všech uvedených důvodů k závěru, že kasační stížnost je důvodná, dle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. proto rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V tomto dalším řízení krajský soud v souladu se závěry vyjádřenými v tomto rozhodnutí posoudí žalobní námitky žalobce s přihlédnutím k zásadě vyjádřené v ustanovení § 75 odst. 1 s. ř. s.

[31] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí dle § 110 odst. 3 s. ř. s.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. prosince 2014

Daniela Zemanová
předsedkyně senátu